



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 Vtrùm sit vsura, si tibi mutuem, vt mihi vicißem remutues, aut vt ex mea officina quæ tibi opus sunt emas, aut meo molendino molas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

*Pañum
iustitiæ &
amicitiæ.*

Vbi Aduerte, Pañum iustitiæ esse, quo quis intendit alteri injicere vinculum & obligationem iustitiæ. Pañum amicitiæ, quo solum intendit eam obligationem, quam amicitiæ vel virtus gratitudinis inducit.

Nunc probatur Prior pars, (quæ est communior sententia DD. Angeli v. Usura 1. n. 3. Conradi q. 37. concl. 2. & passim recentiorum.) Primò, Quia ex vi mutui præcisè non licet obligare nisi ad æquale: atqui fors est æqualis rei quæ traditur in mutuo, & redditio sortis est æqualis actus mutationis: ergo ex vi huius contractus non licet obligare ad aliud, quàm ad redditionem sortis. Secundò, Condonatio vindictæ & restitutionis famæ & honoris est res magno pretio æstimabilis: (plerique enim ingenti summa pecuniæ vix hæc condonant) ergo usura est, si ratione mutui, pañto ciuili, seu iustitiæ ad condonationem obliges.

Dices Primò, Fama & honor, quæ mutuator iste debet restituere, non æstimantur pretio: ergo per condonationem illam non lucratur aliquid pretio æstimabile.

49 Resp. Dicuntur non æstimari pretio, non quasi nullo pretio sint digna, sed quia superant omne pretium pecuniarium: & ideo maximi æstimantur apud homines. deinde et si fama non æstimetur pretio, onus tamen & obligatio restituendæ famæ pretio æstimatur, est enim opus valdè molestum, plenum verecundiæ, quod homines sæpè magno redimunt. huius autem oneris remissionem tamquam debitam ex iustitiæ, vel potius obligationem ciuilem ad remittendum hoc onus lucratur ultra sortem.

*Fama &
honor.*

Dices Secundò, Pœna non est debita ante sententiam: ergo saltem non erit usura, si mutues cum pañto vt vindictam condonet, quam per Iudicem poterat exigere. Ob hoc argumentum Nauarr. c. 17. n. 238. putat hoc non esse usuram.

50 Resp. Et si pœna non sit ante sententiam proximè debita, est tamen debita remotè, quatenus potes accusari. huius autem debiti remissionem lucraris supra sortem, quæ remissio magni apud homines æstimatur. vnde cum supra sortem ad hanc obliges alterum obligatione ciuili, vsuram committis.

*51
Potes pañto
amicitiæ
obligare.*

Altera pars, quòd pañto amicitiæ possit quis obligare alterum vt hæc condonet, probatur; quia tunc condonatio ista non exigitur vt pretium mutui, neque immediatè ex pañto & obligatione mutui; sed vt officium amicitiæ, præstandum non ex obligatione iustitiæ, sed ex amicitiæ, pro obsequio ex amicitiæ præstito vel præstando. Si enim petis à me aliquod amicitiæ officium; possum respondere, me esse paratum tale officium præstare, si tu vicissim aliud præstare velis, quod etiam ex amicitiæ exhiberi solet. Imò possum exigere vt prior præstes. si tamen ego prior mutuum dederò, non obligaberis ex iustitiæ præstare quod promisisti, sed tantum ex gratitudine. non enim intendisti aliter te illa promissione obligare, cum ego aliam obligationem non potuerim exigere. Iuxta hunc modum defendi facile potest sententia Soti, quam habet lib. 6. q. 1. art. 2. cum dicit non esse vsuram si mutues alteri, cum pañto vt læsionem famæ vel honoris condonet; quia natura sua iure amicitiæ condonari solet. vnde patet eum loqui tantum de pañto amicitiæ.

52

DUBITATIO VIII.

Virum sit usura, si tibi mutuem, vt mihi vicissim remutues, aut vt ex mea officina quæ tibi opus sunt emas, aut meo molendino molas.

Respondeo & Dico Primò, Si tibi mutuem pecuniam ea lege, vt statim mihi remutues frumentum vel vinum, non est usura; modò tibi hoc non sit magis damnosum, quàm illud mihi colligitur ex D. Thoma ar. 2. ad quartum, cum ait: *Licet simul mutuanti vnum, aliquod aliud mutuum recipere, non autem licet eum obligare ad mutuum in posterum.* Probatur Primò, Quia qui à me petit officium amicitiæ, potest vicissim à me rogari simile officium, & si nolit præstare, tamquam ingratus repelli.

*53
vt statim
remutues
aliam spe-
ciem.*

Dices, Officio tuo, quo mihi mutuas, responderet ex æquo redditio sortis: ergo non potes pro eo aliud officium (v. g. mutationem vini vel olei) cum quo tua functio permutetur, exigere.

Resp. Actionem illam mutuandi dupliciter posse considerari. Primò, vt est contractus quidam, quo traditur certa summa pecuniæ, & sic responderet ei redditio sortis, vt officium iustitiæ; nec quidem amplius, tamquam ex iustitiæ debitum, potest exigi. Secundò, vt est officium amicitiæ, quod ab amico in commodum amici præstari solet: & sic debetur ei compensatio per aliud officium amicitiæ, eaque potest exigi in præsentia.

*54
Actioni
mutuandi
duo actus
respondent
diuerso
modo.*

Probatur Secundò, Quia nihil hic deducitur in pañtum, quod sit pretio æstimabile. si enim mea mutuatio non est pretio æstimabilis, neque etiam ipsius. Tertiò, Quia non exigitur vt pretium mutationis, sed vt conditio quædam in mutuario. quæ ipsi non est grauior, quàm mihi mutuatio, Secus esset si esset illi longè grauior; tunc enim videretur pretium: nam talia gratis rependi non solent. Hinc patet, non esse periculum, ne hac ratione pallicetur usura.

55

Dices, Omne onus à mutuo debet abesse.

Resp. Id verum esse de onere, quod maius sit quàm onus mutuantis, item de onere in futurum, non de officio amicitiæ in præsentia.

Dico Secundò, Non est etiam usura si mutuem, vt mihi vicissim in posterum cum opus habebò, & tibi commodum erit, remutues, aut vt iusto pretio à me emas, aut vt meo molendino molas, aut vt agrum meum iusto pretio colas; modò tamen ad hoc te non obligem obligatione ciuili, sed solum gratitudinis. Ita docet Angelus v. Usura 1. n. 4. cum ait, *non esse vsuram, cum naturalis obligatio ita deducitur in pañtum, vt non magis teneatur quàm ex ipsa naturali obligatione.* Idem tenent Hostiensis & Gregor. Ariminenfis citati ab Angelo. Adrianus in 4. tract. de restitut. §. Dico igitur ad quæsitum. Gabriel in 4. d. 15. q. 3. art. 3. dubio 1. Ratio est clara; quia si nulla imponitur maior obligatio in futurum quàm ex ipsa beneficij natura oriatur, non potest esse vlla iniustitia: atqui ex tali beneficio oritur obligatio antidotalis seu remuneratoria, ratione virtutis gratitudinis: ergo absque vlla iniustitia potest imponi & exigi.

*56
vt remu-
nes cum
opus ha-
bebo.*

Petes, Vtrum possim statuerè mutuario terminum,

minum, vt quando defierit meam apothecam frequentare, cogatur reddere mutuum?

57 *Scaturere terminum mutui.*
 Respondeo cum Angelo, Gabriele & Adriano locis citatis, affirmatiue. quia quilibet mutuans potest constituere terminum, quem voluerit, præsertim si alterum non obliget lege iustitiæ ad id, quod solum lege gratitudinis facere tenebatur, v.g. vt apothecam frequentet. potest tamen illum obligare lege iustitiæ ad reddendum mutuum, quando illud, quod ex gratitudine faciebat, facere defierit. vt si tibi mutuum 100. toto eodem tempore, quo meam apothecam frequentabis; ita vt cogaris restituere, quando illam deserueris. possum enim meum beneficium desinere, quando tu delinnes tuum.

58 *Obligatio in posterum.*
 Sed difficultas est, Vtrum mutuans possit mutuatario imponere obligationem ciuilem ad ista rependenda in posterum, quando absque notabili suo incommodo poterit. Plerique DD. sentiunt id esse vsuram. indicat D. Thomas supra, Anton. p. 2. titulo 1. cap. 7. §. 8. Gabriel supra, Sotus l. 6. q. 1. art. 2. Caietanus in Summa v. Usura exterior, casu 8. Probatur, quia ista obligatio est pretio æstimabilis; vnde mutuans ex vi mutui lucratur aliquid supra sortem pretio æstimabile: atqui hoc est vsura. Hinc inferunt DD. mutuantem teneri relaxare illam obligationem, & compensare pecunia arbitrio prudentis, non tamen teneri ad restitutionem eoram quæ sic lucratus est; vt si mutuatarius multa ab ipso emit eo pretio, quo apud alios emere debuisset: vel si ea occasione multi alij ad ipsius officinam confluerint, qua inre falluntur quidam, dum putant ea pauperibus eroganda. Hæc sententia est tenenda in praxi, præterquam quod purem non esse necessarium, vt obligatio illa pecuniâ compensetur, si nullum ex ea damnum est secutum. quia iniuria nuda non æstimatur pecuniâ, vt ostensum est cap. 11. dub. 16. & cap. 9. dub. 23.

59 Contraria tamen quibusdam videtur non improbabilis, quam apertè tenet Adrianus supra, §. Sed contra, cum ait, licere mutuando pacisci, & inducere obligationem ciuilem, si per illud pactum ad nihil aliud obligetur, quam ad quod prius erat obligatus naturaliter. Idem tenet D. Anton. sup. §. 10. de eo, qui mutat rustico, cum pacto vt colat iusto pretio ipsius agrum, idq; probat ex Gregorio Arimineni. Probari potest Primò, Quia non videtur esse notabile onus, quod obliges te obligatione ciuili ad illud, ad quod iam obligatus eras obligatione naturali ex gratitudine, ita vt sine ingratitudine non posses recusare. Secundò, Amicitie officium, quod præstatur mutuando, videtur mereri, vt mutuatarius se obliget ad gratificandum, quando locus & tempus id postulabunt: ergo talem obligationem seu promissionem exigere, non est quidquam exigere extra debitum amicitie & gratitudinis. Tertio, Sicut ille se obligat ciuilitè ad rependendum beneficium, v.g. ad molendum in mola mutuantis, ita vicissim, mutuans se ciuilitè obligat ad non repetendam sortem vsque ad certum terminum; non tamen ad hoc tenebatur; cur ergo illa obligatio nõ poterit pro hac exigi? Quarto, Si tibi debeam 2000. in fine huius anni soluenda, possum nunc tibi offerre 1000. cum pacto, vt alia 1000. non soluam ante biennium; vt Doctores fatentur. atqui hoc est dare nunc mutuum implicitum cum pacto vt vicissim implicitè remittes in fine anni. Quintò, Licetum est mutuare

ca lege, vt mox vicissim aliam speciem remittes. atqui hoc non est minus graue quam obligatio ciuili mutuandi in posterum, quando gratitudo id postulat. imò multi mallent hanc obligationem, quam mutuare statim; quia incertum est an alter indigebit; & non teneris nisi commodè possis. Denique quando quis tenetur ex charitate aliquid facere, licitum est ei mutuare cum pacto imponente obligationem ciuilem, vt id faciat, v.g. vt medicus mihi vel alteri in necessitate constituto curationem iusto pretio adhibeat, vt aduocatus patrocinium necessarium præstet; vt docet Medina, de vsura quaest. 4. ergo etiam quando tenetur ex gratitudine. vtrouque enim supra obligationem naturalem imponitur obligatio ciuili. Fateor tamen, non esse omnino eandem in hisce duobus rationem. Neque huic sententiæ obstare videtur D. Thomas, quia loquitur de obligatione absoluta ad vicissim mutuandum quouis euentu, quo alter indigebit. quod posset cedere in magnum damnum, eodem modo intelligendi reliqui DD. Hæc autem sententia loquitur de obligatione conditionata, nempe si commodè possit. Verum sententia prior est tenenda; nisi eo euentu, quo onus carendi pecunia tanto tempore, parcenteretur isti obligationi ciuili: licitum enim est pars onus exigere. vnde etiam pro obligatione ciuili, quam subeo, dum tibi mutuum promitto (vt fit inter mercatores) possum vicissim parem a te obligationem exigere. etsi enim pro actu mutuandi non possit exigi obligatio ad aliquid reddendum vltra sortem; pro obligatione tamen mutuandi possum vicissim exigere obligationem. Hinc ad prædicta argumenta responderis: debet enim esse onerum paritas, vt iusta sit conuentio.

DVBITATIO IX.

Vtrum liceat mutuare cum pacto, vt mihi vel alteri officium vel beneficium conferas.

Petrus Nauarra lib. 3. c. 2. num. 267. & Adrianus supra, §. Ex his suboritur. distinguunt, si officium sit saculare, & fructus non excedant operas, non esse vsuram cum tali pacto mutuare vt statim conferatur. secus verò si fructus excedant. Verum

62
 Respondeo, & Dico Primò, Siue fructus excedant operas, siue non excedant; si officium sit tale, vt ex amicitia benè idoneis conferri soleat, non esse vsuram mutuare cum pacto, vt tale officium conferatur, modò illud pactum sit tantum amicitie. Idem dicendum, si agatur de collatione in futurum, vt patet ex dictis dubit. 6. & 7. sola enim obligatio iustitiæ ad aliquid supra sortem reddendam repugnat mutuo: non autem obligatio amicitie vel gratitudinis. quòd si ille non conferat ex amicitia, sed veluti coactus ex obligatione sibi imposta pactione mutui, collatio non est valida. vnde qui sic accepit, non potest retinere; vt docet D. Thomas Opusculo ad Ducissam Brandenburgiæ: quia nullo titulo possidet. non enim titulo liberalis collationis, vt suppono; nec etiam titulo mutui, quia ex isto titulo non debetur aliquid vltra sortem. si tamen præsumeretur collator